نەبەردەکانی نەوەیەک / ڕاپەڕینی لاوان وخوڵقانی ئینسانێکی نوێ ... جەمال کۆشش

واز لە ژینگە بهێنن، ،سیستەم بگۆڕن

نەوەی سەفەرەکان، نەوەی ساڵانی دوو هەزارەکان بەدواوە، پێکهاتوویەکی کۆمەڵایەتین لە ئاڵنکارییەکی نوێدا ئامادەن بۆ ڕاپەڕین ،بۆ هەڵتەکاندنی دونیای کۆن ، بۆ دەستدانە پێشخستنی کۆمەڵگا ودامەزاندنی جیهانێکی ئازاد(ڕادیکاڵ دەبێتە واقیع/هەفتەنامەی تسایت/ئەلمانیا ، سەرەتایی ٦.٢٠١٩). نەوەیەک ساڵە خەماویی وتاریکەکانی دەیەی نەوەدەکانی مناڵی ، لە نەو ڕۆژە لاویی وسەرکەشییەکانی پڕ شەوق وسەوزاییەکانی چەکردەتەوە، زانستە کۆمەڵایەتی وسۆسیۆلۆژی وتەکنەلۆژییەکانی ، توانایەکی هزری وبیری تیژی بڕیاری دروست وخێرای پێداوە..
نەوەیەک لە نێوەو وکپیدیایەکی زانیاری مەزندا، لە نەو گەورەترین کتیبخانەی دیجیتالیدا، بە دوو چرکە بتوانێت لە بارەی خۆی ودونیاو کێشە وپرسیار وگومانەکان لەسەرهەقیقەت لە مەحەکبدات. نەوەی گلۆبەلایزەیشن وکۆکردنەوەی دونیا لە چەند دیسیکیک وداتای پڕ زانیاری چەند هەزار ڕاپەڕیی یە، نەوەیەک چەند زمانی زیندووی جیهانی دەزانێت وڕۆژانە لە پەیوەندییەکانیدا وبە چالاکییەکانی وبە کارو بە بەهرەو خولیاکانی بەکاریدەهێنێت.
نەوەیەک، فورسەتیکی ناوازە وهەرزان وکاراوگونجاوو سادەی کەوتوتە بەردەست، بتوانێت بەشدارو چالاک وزیندوو بێت لە دروستکردنی بیروڕای گشتیداو لەکۆلیکتیفی چالاکیی ڕۆژانەییەکاندا، لە، نەوەیەک بەرەمهاتووی قۆناخێکی نوێ یە ، هەست ولێکدانەوەیەکی شێوە گشتیان لا دروست بووە، کە نامۆ وتوڕەن بە هەمووو شتێکی ئێستای کۆن، لەدژی هیرارکیەت، پاتریۆتیستی ، ناسیۆنالیستیت، بێزارن لە سیاسەتی، لەکلتوری، لە نۆرم، لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە ترادسیۆنیەکانی، لە پیرۆزییەکانی، لەکاریزما و لەدۆگمە فکرییەکانی. نەوەیەکن وە تەنانەت کەوتونەتە ئەو دیو دابەشبونی جەندەری، کەنفسیۆن وناسێنەنەوە. ئەم نەوەیە زۆر بەدیار کێشە فەلسەفییەکانەوە دانیشێت، زیاتر پشت بە لێکۆڵینەوەی بواری زانستە سروشتی وفەلسەفە کۆمەڵایەتییەکان وئەزمون وداتا وستاتستیک دەبەستێت.

نەوەی سالانی سفرەکان، نەوەیەکی تۆلیرانس وکراوەن، هاو نیشتمانی جیهانی وکەسمەن و چەپخواز وئینساندۆستن. نەوەیەکن(زۆر لە نەوەی ساڵانی پێش شۆڕشی گەورەی فەرەنسا) دەچن، نەوەیەکن لەدایکدەبن وەک ئەوەی جیهان هەروا بوە، لە حیکایەتی سەرەوری بێزارن، قەڵەشتی شارو لادێ نێوانیان خەریکە نامیینێ ولادێیەکان یان دەچنە باوەشی قەهراوی پەراوێزی شار و یان خۆیان بە هەموو چەم وجۆبارەوە بەرەو شارۆچکەیەکی مەدەدنی گەشە دەکەن.

لە نێو ئەربانە مەدەرنە گەورەکاندا، کەمایەتییەکی زۆر کەم تەواوی سەروەتی کۆمەڵگایان قۆرخکردووە و وەحشی دوای قازانجن ،لە ململانێ ولە کێبەرکێیەکی زۆرەملێی نێو خۆیانداو شکاندنەوەیی بە ناچاری بەسەر توند کردنەوەی هەلومەرجی بەرهەمهێنانەوە ، وەک تاکە دەروازەی مانەوەی سیستەمی کەپیتالیزم، نائارامی و ڕاکە ڕاک و ئومێد وژیانی ملیۆنان ئینسانی ڕاپێچی نێو مانەوەی فیزیکی کۆمەڵگا کردووە ، شەپۆلی گەورەی ماڵوێرانی، فەزاحەتی فڕادانی هەزاران تەن خواردن بۆ دانەبەزینی نرخ، بەخۆڵەمێشکردنی سەدان هێکتار زەوی بە ئەوەی کۆمپانیایەکی گەورەی جیهانی بتوانێت بەکەمێک هەرزان ترلە کۆمپانیا ڕکابەرەکەی مەوادە خاوەکانی بگوازێتەوە.
ئاوی خواردنەوە لە ئاستی جیهاندا ، لەلایەن چەند فیرما وکارتیلی نێو نەتەوەییەوە، مۆنۆپلکراوە(نیستلەوئیڤیان…) . ئەم خەرەندە گەورە کۆمەڵایەتییە، لەلایەن دامەزراوەکانی دەوڵەتانەکەوە، کە زۆر کەم باکی بە ژیان وگوزەرانی ئەم نەوەیە هەیە، بە ڕووی هەموو ناڕەزایەتییەکدا ئەم کەمایەتییە دەپارێزرێت و بە ئەم ڕاسپاردەیەش، پەرلەمان وماسکی میدیایی و تەواو و سەربازیشی لەمەچکدایە.

ئەم نەوەیە لە پەو کەمتر لە دەیەیەک لە بەرامبەر پەنجەرەیەکدا وەستا کە دەڕوانێتە پانتایی ڕەهەندەکانی ژیان وبیەوێت بەچەند چرکەیەک جەوهەر وپروسەی ڕاستییەکانی بۆ دەرکەوێت.(لەکاتیکدا سوقرات پێی وابوە ناتوانین ئەگەرەکان دیاری بکەین، یان تێبگەین و دیاریبکەین). نەوەیەکن زۆر لەبەرامبەر سیکسولێتیەت وکراوەن و دیدگایەکی ئینسانیان بۆ نێۆ خۆیان پەیداکردوە، مناڵ وژیان وکەسایەتی مناڵ، دەبێتە سەنتەر(دەستدرێژی بۆ سەر ماف وکەرامەتی مناڵ، وەک تاوانی یەکجار گەورە دەژمێردرێ وژیانی مناڵ دەبێتە سەنتەری ئهتماماتی کۆمەڵایەتی وسیاسی وئابوری وئایدۆلۆژییەکان).
کێشەی پەنا بەران و ژینگە و پرسی گەورە لە ئایندی خۆیان بێوەڵام ناهێلن. لەبارەی سەردەمەکانی گەشەی مرۆڤایەتییەوە، زۆر جار لەگەڵ

هەر داهێنان ووەرچەرخانێکی مەزن لە بواری میدیا و زانیاریدا، زەمینەیەکی یەکجار گونجاویان بۆ ڕاپەڕینی جەماوەری وشۆڕشە کۆمەڵایەتیەکان پیکهێناوە. وەک دۆزینەوەی ئەلف با، لەکۆماری یۆنانی کۆن ورۆمادا، چاپ لە شۆڕشی گەورەی فەڕەنسادا.

هەموو سیستەمەکە بۆگەنی کردووە ..

لە کۆتایی مانگی ١٢ی ساڵی پارەوە ، وەتا ئێستا زیاتر ١٢٠ وڵاتی جیهان، لەشارە گەورەکان وشارۆچکەکان وقوتابخانەکان ، خوێندکاران ولاوان وهەلسوراوانی ئێکۆ سیستەم و خەڵکی ناڕازیی ، خۆپیشاندان دەکەن ومیتنگی جەماوەری وکۆڕو کۆبونەوە ساز دەدەن. سەرەتا کەم وبایەخ وگرنگی ئەوتۆی نەبوو، ئێستا هەفتانە بەردەوام خۆپیشاندانەکان لەسەرانسەری جیهان بەسەدان هەزار کەس تێدەپەڕێنێت و بزوتنەوەکەیان لەژێر ناوی ((هەینی بۆ ئایندە)) ئاسۆی ئالتەرناتیفی سیاسی/ کۆمەڵایەتی بۆ دەربازبون لە وەحشەتی قازانج و کێشەکانی کۆمەڵگای ئەمڕۆی سەرمایەداری وەرگرتوە.
بەتایبەت لە ئەوروپا(سەر زەمینی واقعی نمای بزوتنەوەکە)مۆری بە زۆر لایەنی کۆمەڵایەتی وسیاسی ورۆشنبیری کۆمەڵگاوە کوتاوە. ئەو پرس وپرسیارانەی ئەم نەوەیە ، وەک چارتا وپلاتفۆرم ومانیفیستەکەی خۆی بەدەوریدا کۆبوەتەوە، و شێوازو تاکتک وئامرازەکانی تێکۆشانی بە دەکەن ، لە بەرتەسکی دیدگای لیبرالیزمی کلاسیکی تێدەپەڕێنێ و ناتەبا ودژ بە نیولیبالیزم و وژورنالیزمی ئاراستەکراوە، زۆر کەس بە درێژە وگەشپێکردنی (بزوتنەوەی ئۆکیپای ستریت) ئەمەریکا دەزانێت لەکاتی ئەزمەی ئابوری ساڵی ٢٠٠٨ ویان فۆرمەکی نوێی (ناڕەزایەتی هەڵەک زەردەکان)ی فەڕەنسا، بەرجەستەترین نمونەی سەرکەوتنی میدیای ئەو فلمە ٤٥ دەقیقەیە بوو، کە (ریزۆ /Rezo) ناوێک بۆ تێکشکاندنی جەبەروتی پارتی دیموکراتی مەسیحی ئەلمانی لە یوتوب کە خۆی دەرهێنەری بوو، بڵاوکردەوە، ١٣ ملیۆن کەس بینیوتی لە کاتێکدا هیچ کام لەکەنالە تەلەفزیونیە زۆر بەناوبانگەکانیش ناتوانن بەو ژمارەیە بگەن.

پارتە سەوزەکانی ئەوروپا وئەم نەوەیە

پارتە سەوزەکان بەتایبەت لەئەوروپای رۆژئاوا، کەمێژویەکی ٣٠ /٤٠ ساڵەیان هەیە، تەوەرەی سەرەکیان مەسەلەی ژینگەپارێزی بووە. دەورانی جۆراوجۆر، لە ولاتانی جۆراوجۆر بابەتەکی کۆمەڵایەتی/سیاسیان وەک تەوەرەی خەبات بەدەستەوە گرتوە وکەمپینی جۆراوجۆریان بۆ بەدیهێنانی سازداوە. دەمێک لە نێوبردنی ئەتۆم،

دەمەک مافی ئاژەڵان، دەمیک سیستەمی تەندروستی ، دەمەک مافی کەمایەتییەکان، مافەکانی مرۆڤ وبەتایبەت پەنابەران، سیستەمی خویندن، سیستەمی ڕەنگ وبان و پاراستنی ژینگە وکەمکردنەوەی گازی ژەهراوی و لاستیک و..هتد. بەدرێژایی ئەم ماوەیەش چ ڕاستەوخۆ لەگەڵ سۆسیال دیموکراتەکان لە حوکمڕانی ودەوڵەتدا بون یان لە شەقام لەگەڵ سۆسیالیستەکان وئانارشیتەکان وکۆمۆنیستەکاندا بەپێی تیماو داواکانیان کۆمیتەی هاوبەش وبەرەی بەرەنگاریان پێکهێناوە. بەڵام بەردەوام لە پەراوێزی کۆمەڵگا و بە نینەک لە دەسەڵاتدا بوون.

هیچ کات بەئەندازەی ئەم یەکدوساڵەیی دوایی سەرنجی میدیا لەسەریان نەبووەو هیزی سیاسیان لەکۆمەڵگا ودەسەڵاتیان لەپەرلەمان ودامەزراوە فەرمیەکاندا نەبووە. پێشتر زۆر ڕادیکاڵ ولە دژی لیبزالەزمی نوێ بون، وەک دەوترا(شووتی بون، ناوەوە سورو دەرەوە کەسک). هەندەک بە کۆمۆنیزمی سەدەی بیست ویەکی دەچواند. ڕاستە ئەم نەوەیە مەیل وسمپاتیان بە گشتی بە سەوزەکان هەیە وئەمەش خاڵە لاوازیانە، لاوان بەگشتی پشتیان لە پارتە تەقلیدیە سواوەکان کردووە، ئەم چەکەرەکردنەوەی سەوزەکان ،دەتوانین بەکورتی دیاریبکەین، ئەو گۆڕانە چەنایەتییە یە لە پارتە سەوزەکان،لە بری ڕادیکالیەتی دژی کاپیتالیزم، خەباتی چینایەتی ئێستا پێکەوە ژیان وسازانئ کۆمەڵایەتی یە،لە بری ناکۆکی چینایەتی وسیستەمی کەپیتالیزمی بە کارساتەکانی ژینگە،. لەو کاتەی پارتە تەقلیدیەکانی تری کۆمەڵگا لە شوێن خۆیان بەدیار بەرنامەکانیاوە دانیشتبون، پارتە سەوزەکان ئەو خۆگونجاندن وپێشڕەوییان پەرەپێدا، کە لاوان وهیواکانیان وخەونەکانیان لە خۆیاندا بگونجێنن. پەرچەمی خواست وخەونەکانی لاوان، خوێنگەرمانە بەرزکەنەوە وخۆیان لەگەڵ ئەم نەوەیە بسازێنن.

لاوانی کوردستانی عێراق (عێراق) وپرۆژەی کۆمۆنیستی

نەوەیەکی بەئاگا وسەرکیش وتووڕە لە دەسەڵات ولەکەی سیستەمی پیکهاتەی لەقەبدانی تەنگی ژیانی پەیدا بووە. ئەم نەوەیە، بەدەست سیاسیە کۆنەپەرست و دەستکەوتە پیرەکانی ڕابەروقارەمانە نەتەوەییە چاوچنۆکەکانەوە، ڕۆحی هەڵاهەڵا بووە. ژیانی ڕۆژانەی ئاسایی، ئەم نەوەیە، گیرۆدەی گەورەترین چەقبەستنی سیستەمی سیاسی وکۆمەڵایەتی وحزبی بوە. لە نەو بازنەی بەتاڵی حوکمڕانی بنەماڵەیی ودەسەڵاتەکی قەهراوی دا، سەرگەردان بەئەبەدی دەسوڕێتەوە، نەوەیەکن، چاوەڕوانی وتموحی باشترکردنی ژیانیان، لەگەڵ دیواری

بەرزی حەسارەکانی دەسەڵات وکۆمەڵگادا، لەگەڵ تفەنگبەدەستەکانی ((ناوچەو مەڵبەندەکان))و یاساوڵە چاو زیتەکانی مۆڕال وئاین وکلتورو پایە بەرزی دەوڵەمەندە دەبەنگەکاندا، ڕووبەڕوو دەبێتەوە.

نەوەی ساڵانی سفرەکان، بەراورد بە نەوەی ساڵانی نەوەدەکان، مانەوە لە کوردستان گیریان خوارد . شەپۆلی ناڕەزایەتیە جەماوەری وتاکیەکان، خۆرۆشنبیرکردن وچالاکیە فکری وسیاسی وهونەرییەکان، بایکۆتی هەلبژاردنی پەرلەمانی وڕووەرگێڕان لە پارتە تەقلیدی وکۆنەپارێز وهەرەمییەکان، روناکی بەخشن وتاکە ئومێدن کە خۆیان ڕێگایەکی جیاواز بە ئازادی وبە پێشکەوتن و بەشۆڕش هەڵبژێرن.

لە تەواوی ئەو هاوڵاتیانەی کوردستان، لە یەک کەسی هەموو ئەو لاوانەی لەڕێگای کۆچ وهەڵاتن، زیندانیکران لەلایەن دەوڵەتانەوە، خنکان، سوتان، بریندار بون، بزر بوون، سەقەت بون ، بەزۆر دیپۆرتکرانەوە، چارەنوسی مناڵەکانیان، هاوسەرەکانیان، ئەوان هاوڵاتی پلە دەیی نیشتمانی دایک نەبوون، حکومەتی هەرێمی کوردستان، میشێک میوانی نەبوو، نە شکاتێک، لەپرسینەوەیەک، تەلەفۆنێک، سەردانیێک، نەبوو. تەنانەت خەرجی لاشەی کارەساتەکانی ڕێگاوبانیشی نەگرتە ئەستۆی.
ئەو نەوەیەی مانەوە ش لە کوردستان، هیچ نلێپرساوەتیەک ونەخشەیەکی حکومەتی هەرێم نەبو، بۆ ڕەخساندنی هەلومەرجی گونجاوتر بۆ ژیان وپلاندانان بۆ کەمکردنەوەی کۆچ ولە نێوبردنی هۆکارەکانی هەڵاتن و سەرهەڵگرتن.
ئەم نەوەیە جوانترین ڕۆڵەکانی لە جەنگی بەرەنگاری لەدژی دەسەڵاتی بۆرژوازی کوردیدا گیانیان لەدەستداوە، لە بەردبارانکردنی بنکەو بارەگای حزبە دەسەڵاتدار وئۆپۆزسیۆنە هەلپەرست وپۆپۆلیستەکاندا (ڕەژوان وسورکیووبیلال وگەرمیان و..........). لە دژی هەژاری ونەداری، بێڕێزی وشکۆدا(سەرانی مامە حەمە)، لە دژی گەندەڵی وتاڵان ودیکتاتۆری ژەنەڕالەکان(کاوە گەرمیانی)، لە دژی کۆی سیستەمی گەندەڵی وپاتریارکی و چاوچنۆکی وپاوانی موڵک وماڵ وسیاسەت ودەسەڵات وجیاوازی چینایەتی(سەردەشت عوسمان).

شوناس وخەباتی چینایەتی

نەوەی ساڵانی دوهەزارەکان، نەوەیەکن خەون وخولیای جیاوازیان لا پەیدا بوە. زۆر ئینساندۆست وژندۆست وژیاندۆست وکتیب دۆستن. ئەو نەوەیەی پەیدا بووە، کەمتر پیاوسالارو ئەگرێسیف وشەڕاوین. نەوەیەکن ئیدی حیکایەتەکان، کەمتر جێگای خوێقاندنەوەی داستانە

سەرمەدییەکانیان دەبەت. دەورانی(زیندانی سیاسی وپێشمەرگەی کەن وشەیشی ئەیلول)، کۆتایی دێت ، بابەتە کۆمەڵایەتی ویەکسانی وئازادییە سیاسی ومافە مەدەنی یەکان وهاوڵاتی بون وخۆشی وشکۆ وەنزو بوونی ئینسانی، جیگای دەگرێتەوە. ئەم نەوەیە ناکۆکی یە چینایەتییە کلاسیکییەکانی کەپیتالیزم بە شەپۆلە هزری وفەلسەفییە نوێیەکان پەرچەمدار دەکات.

ئەم نەوەیە کوردبون، ناکاتە تاکە شوناسی و ئیسلامیش بە نامە دەزانێت بە بونە جیهانییەکەی. ئەم نەوەیە ،دەبێتە بەشێکی هەلپێکراو لە لە تەوژمە جیهانییەکان وئارەزووی قولی شکاندنی سنورەکان و گەڕیدەیە وتینووی گەشت وگوزارە. ئەم نەوەیە ئیدی ناتوانێت لە حەساری خێزانە گەورە خێلەکییەکاندا، ئاسودە بێت وهەست بەئارامی بکات. ئەم نەوەیە دەیەویت ئازاد بێت وماف وکەرامەتی پارێزراو بێت. ئەم نەوەیە سیما وئاکار، جل وبەرگ وئادابی، هەلسوکەوتی ڕۆژانەو مامەڵەی لەگەڵ دایک وخوشک وهاوسەروباوک وبراو هاوڕێی کاندا، نوێ یە ودەیەوێت کەسایەتییەکی درێژکراوەی میژوی کەن نەبێت. شوناسی نەوەی نوێ، نەخەملێوە، بەڵام فرچکەکەو گەلاوێژەکەی یەکجار ئایندە بەخشن.

نەبەردەکانی ئەم نەوەیە:

(واز لە ژینگە بهێنن، سیستەم بگۆڕن)، (هەموو سیستەمە کۆ بە گۆڕن)، لە خۆپیشاندانە گەورەکان وبەزمانە جۆراوجۆرەکان بەرز دەکرێنەوە، ناوەڕۆکی دژی کاپیتالیستی ئەم ڕاپەڕینەی لاوان وێنا دەکات. کە ڕەنگە زۆریش خۆپیشاندەران لە ئاڵۆزی سیستەمەکە نەگەن. نەبەردێکی واقعیە، ئەو جدالاتە فکری وسیاسیانەی ئەمڕۆی کۆمەڵگا، لە ناتەبایی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری لەگەڵ مانەوەی ئینسانییەتی ئینسان،ناکۆکی چارە هەڵنەگری سودی سەرمایە وتەبایی وخۆشگوزەرانی کۆمەڵایەتی دانیشتوان. هەر پێشکەوتنێکی بواری زانست وبواری گەشەپێدانی کۆمەڵایەتی، دەکاتە سەرچاوەی فەرهود وکەڵەکەکردنی سەرمایە.لاوان لە نێو ئەم ژینگەیەدا ، لە نێو ئەم پرسیارو تەوژمە سیاسی وفکریانەدا، لە نێو ئەم خۆپیشاندان ومانگرتنانەدا، دەتوانن ئاسۆیەکی گەشی سۆشیالیستی بەدی بکەن.

ئەم نوسینە کورتە تایبەت نیە بە خەباتی لاوان بە ماف وداوای تایبەت بە خۆیان وتوێژەکەیان ، بە فراوانکردنەوەی باخچەو ودروشانەوەی پرشنگی جوانی وبەختیان، بەڵکە گیان وئایدیا و خەونەکانیان لە گۆڕینی سەرتاپای کۆمەڵگادا، وەک داینەمۆی هێزێکی نەوەی شۆڕشگێر، وەک پەیدابوونی ئینسانێکی نوێ کە دەیەوێت بە زوویی

لە چەوسانەوە، لە ئەشکەنجە، لە هەژاری، لە شەڕ، لە نەزانین،لە دەسەڵاتی دیکتاتۆری ڕزگاری بێت. ئەم نەوەیە هێزێکی نوێ مارکسیزمی ئەرسەدۆکسی دەکاتە ئامڕازی رۆشنکردنەوەی واقعیاتی چینایەتی وکۆمۆنیزمی نوێش دەکاتە پراتیکی ش□شگێڕانە.خەیاڵی نیە و مجامەلەش نیە، بۆشای□کی سیاسی گەورە هەیە، لەبەردەم باتە کۆمەڵایەتی ویەکسانی وئازادییە سیاسی ومافی مەدەنی یەکان وهاو□□اتی بون وخۆشی وشکۆ وڕێزو بوونی ئینسانی، جیگای ئال□□رناتیفیی کۆمۆنیستیدا چاوەڕێی نەوەیەکی هۆشیاروبە دەربەست دەکات.

گریمانی یەکجار زۆرە، شوناسی سیاسی ئەم نەوەیە لە ڕێکخراوی کوردستانی ئ□ل□□رناتیفی کۆمۆنیستی لەعێراقدا، بەرجەستە ببێتەوە. پەرچەمی نەوەیەکی ئینسانی سۆسیالیست وئازادیخوازو هۆشیارو ناڕەزایی بەدەستەوە بگرێت. ئەم نەوەیە. ئینسانێکی نوێ یە.

جەمال کۆشش
١٤.٦.٢٠١٩

چێژی خوێندنەوە دەروازەیەك بۆ ئاشنابوون بەکتێب … ڕانی/سەدیق سەعید ڕواندزی

ئەزموونی خوێندنەوەی خوێنەران چەند لە ئاستی ستایل و کرداردا لە یەکتری جیاوازبێت، دواجار هەموویان لەو خاڵەدا یەکدەگرنەوە کە ئەویش چێژ بینینە لە خوێندنەوەی کتێب. چێژێك کە مرۆڤ ناتوانێت گوزارشتێکی ڕاستە قینەی بە زمان لێ بکات، مەگەر خۆی خوێنەری کتێب و لە نێو دنیای کتێب نەبێت. بڕوا ناکەم لە ژیانی مرۆڤەکاندا، بە تایبەتیش لە کۆمەلگا ڕۆژهەڵاتیەکاندا، هیچ نێوەندو ئۆرگانێکی پەروەردەیی و کۆمەڵایەتی، هێندەی کتێب مرۆڤ فێری پەروەردەکردن وزانست و مەعریفە بکەن.
نێوەندەکانی خوێندن لە کوردستاندا، تاکی خاوەن بڕوانامە بەرهەم دەهێنن، بەڵام تاکی بیرکەرەوەو خوێنەر دروست ناکەن. ئەمە دەلالەتە

لەوەی کە پەروەردە و فێرکردن بە گشتی لە نێو ئێمەدا، ڕۆڵێکی ئەوتۆیان لە بە کولتووریکردنی خوێندنەوە و ئاشنا بوونی مرۆڤ بە کتێب نەبینیوە. لێرەوەش زۆر بە ئاسانی درك بەوە دەکەین کە قوتابییانی زانکۆو پەیمانگاکانیش، لەو توێژانە نین کە دەخوێننەوە. ئەوەی سەرو کاری لەگەڵ کتێب و دنیای خوێندنەوە هەبێت، دەزانێت کە کتێب چ بە خشش و سەرمایەکی مرۆیی گەورەیە کە مرۆڤەکان فێری چییەتی و چۆنییەتی ژیان و ڕامان و بیرکردنەوە دەکات. ئێمە میللەتێکین بەداخەوە ناخوێنینیەوە، بۆیە زۆربەی کێشە مەعریفی و هوشیارییەکانی کۆمەڵگا، ڕەنگدانەوەی نەبوونی ئەو پاشخانە کولتووریەیە کە سەرچاوەکەی لە خوێندنەوە دروست دەبێت.

بۆیە چەند هەوڵی بە کولتووریکردنی خوێندنەوە و ناسینی دنیای کتێب بدەین، ئەوەندەی تر لە داهێنانەکان و پێشکەوتنەکان نزیك دەبینەوە. کتێبی(چێژی خوێندنەوە) هەوڵێکە بۆ ناساندن وگوزارشتکردن لە پەیوەندی نێوان مرۆڤ و کتێب. ئەم کتێبە، ئەزموونی چواردە نووسەر لە بارەی ڕامان و گوزارشتکردن لە کتێب و خوێندنەوە لە خۆدەگرێت. ئەگەرچی دیدگای هەریەك لەونووسەرانە لە بارەی کتێبەوە جیان لە یەکتری، بەڵام دەکرێ بڵێین دواجار هەموو ئەو دیدگایانە بە ڕوانینێکی هاوبەش و جێگیردەگەن لە بارەی کتێبەوە کە دەکرێ لە چەند لایەنێکەوە پوختییان بکەینەوە.

بە بڕوای هەموو ئەو نووسەرانە، ئەگەرچی لە ڕووی تەمەن و زەمەنی ئاشنابوون بە کتێب جیاوازیی لە نێوانیان هەیە، بەڵام هەموویان کۆکن لەسەر ئەوەی کە دوای ئاشنابوون وپەیوەندییان لە گەڵ کتێب، بوونەتە کەسیەتیەکی دیکە. بەدەربڕینێکی تر،دەکرێ بڵێین کتێب یەکێکە لەو ئامرازانەی کە ستایلی ژیانی مرۆڤ دەگۆڕێت. لە دیارترین سیماکانی ئەو گۆڕانکاریەش، بیرکردنەوە و تێڕوانینی جیاوازە بۆ ژیان و دەوروبەر.کتێب وا لە مرۆڤ دەکات بە شێوەیەکی دیکە دنیا ببینێت.

جیاوازتر لەوانەی ناخوێننەوە، بیر بکاتەوە و سەرنجی هەبێت. بە بڕوای هەریەك لەو نووسەرانە، کتێب بۆ ئەوان کردنەوەی دەرگایەکی دیکەی جیاوازبووە بە ڕووی ژیاندا بەدەر لەوهەموو دەرگا کلاسیکییانەی ژیان کە مرۆڤەکانی تر پێیەوە ڕاهاتوون. ئەو نووسەرانە، باس لەوە دەکەن کە ئەوان لە دوای ئاشنابوونییان بە دنیای فراوانی کتێب،بوونەتە بوونەوەرێکی دیکە.

ئەگەرچی مەرج نییە کتێب مرۆڤێکی سوپەرمانی دروست بکات، بەڵام بێگومان، دەیکاتە کەسیەتیەکی جیاواز لەوەی بەرلە ناسینی کتێب هەبووە.چونکە کتێب خەیاڵ و بینینی مرۆڤ لەبەردەم دنیادا فراوانتر و ئاسۆی بیرکردنەوەی گەورەتر دەکات.کتێب سەرچاوەی زانین و

مەعریفەیە، دەشێ مرۆڤ لە هەر کتێبێکدا، بە زانستێکی نوێ و هوشیارییەکی نوێ بگات. خاڵێکی دیکە، کە دیدگای بە شێکی زۆری ئەو نووسەرانە هاوڕان لە سەری ئەویش ئەوەیە، کە ڕەنگە هەموو کتێبێك وەك سەرچاوەی زانست و داهێنان و خزمەت بە مرۆڤایەتی سەیرنەکەین.
بە بڕوای بە شێکی زۆر لەو نووسەرانە، دەشێ بەشێك لە کتێبەکان، ژەهرێك بن بۆ بیری خوێنەرو لێیەوە مرۆڤەکان فێری دەمارگیری و ڕەگەزپەرستی و دۆگمایی بێت. دەکرێ بەشێك لە کتێبەکان، وەك سەرچاوەی دروستبوونی ئاشووب و کێشەی گەورە ببینین کە هزری مرۆڤ بەرەو داخراویی و دۆگمایی دەبەن و کتێب وەك هەوڵێك بۆ تاریککردنی دنیا دەبینن.
بۆیە دەبێ لە هەڵبژاردنی کتێبەکاندا، خوێنەر هوشیارو بیر کراوە بێت و ئەگەر بەرکتێبێکی لەو جۆرەش کەوت، ئەوا نابێت خوێنەر لە ڕووی هزرییەوە بکەوێتە ژێر کاریگەریەتی. ئەمڕۆ بە شێگی زۆری کتێبەکان، بە جۆرێك لە جۆرەکان، هەڵگری گوتارێکی دەمارگیری و پۆپۆلستینە و هزری مرۆڤ بە بیری توندڕۆیی و ڕەتکردنەوە بارگاویدەکەن.
بۆیە نابێ هەموو کتیبێك وەك سەرچاوەی هوشیاریی و کرانەوە و بیری نوێ ببینین. بەپێچەوانەوە دەشێ بەشێك لە کتێبەکان تونێلێکی تاریك بە سەر هزری خوێنەردا بکەنەوە کە دواجار کتێب لە بری ئەوەی ببێتە هۆکارێك بۆ بینینێکی دیکە و پێشکەوتنێکی دیکە، ئەوا هزری قەتیس دەکات. بۆیە نابێت بڕوامان وابێت ئیدی کتێب بەگشتی فریادرەسێکە و سەرتاپای بوون و ژیانمان بۆ شێوەیەکی دیکە دەگۆڕێت. بێگومان کتێب فێری بینینێکی دیکەمان دەکات، بەڵام هەموو کتێبێك نا. چونکە نابێ ئەوەمان بیر بچێت کە ڕەفتارو کردەوەی توندڕۆیی و دەمارگیری، ڕەنگدانەوەی هزرەکەن.
بەومانایەی دەشێ کتێب مرۆڤ فێری بیرێکی توندڕەو تاریك بکات،کە دواجار ژیان وێرانتربکات. وەك ئەوەی گرووپە توندڕەوەکان باوەڕیان پێیە. خاڵێکی دیکە هەر پەیوەست بە خوێنەوە ئەوەیە، کە ئەگەرچی سۆسیال میدیا و پێشکەوتنە خێراکانی سەردەم و میدیای ئەلکترۆنی بەگشتی، کاریگەریەتی لە سەرخوێنەوە و کتێب هەبووە، بەڵام دواجار چێژی هیچ خوێنەوەیەك ناگات بەو چێژەی کە خوێنەر کتێبێك بە دەستەوە دەگرێت ودەیخوێنێتەوە. هەرگیز شێوەکانی دیکەی خوێننەوە لە میدیای ئەلکترۆنیدا،وەك کتێب چێژو هەستێکی تایبەت بە خوێنەرنابەخشن.

بە تایبەتیش بۆ خوێنەرانێك، کە زەمەنێکی درێژە بە کتێبەوە ئاشنان و خوێنەوە بەشێکی سەرەکی پێداویستییە هزرییەکانی ژیانیانە. ئەم

کتێبە دەکرێ وەك دەروازەیەك بێچێژو بینینی کتێب، وەك سەرچاوەی زانست و هوشیاری مرۆڤەکان ببینین. کە تیایدا کەسانێك هەر تەنها پەیوەندی خۆیان بەکتێبەوە باس ناکەن، بەڵکو ئەو دنیا شاراوەو جیهانە نوێیەش بە خوێنەر دەناسێنن، کە لە پەراوێزی ئاشنابوونیان بە کتێبەوە پێی گەیشتوون. ئاخرهیچ شتێك وەکو کتێب، مرۆڤ لە ڕەگەوە ناگۆڕێت و نایکاتە کەسێکی جیاوازترلەوانی تر. هیوادارم ئەوانەی تائێستا ناخوێننەوە و کتێبییان نەناسیوە، ئەو گەوهەرە بەهادارە بناسن، کەدڵنیام هەرگیز لە ناسینی بە درێژایی ژیانیان پەشیمان نابنەوە..

ڕانی/سەدیق سەعید ڕواندزی

*ناوی کتێب/چێژی خوێندنەوە/ ئامادەکردنی(شاخەوان سدیق) بڵاوکراوەی هەفتەنامەی هاووڵاتی_سلێمانی 2019.

ڕۆمانی ... ئەفسانەی ڕەنگستان یان ڕەنگستانی ئەفسانە ... عەبدوڵڵا سەڕاج

ناوی کتێب: ئەفسانەی ڕەنگستان یان ڕەنگستانی ئەفسانە؟
نووسەر: عەبدوڵڵا سەڕاج
نەخشەسازی بەرگ: بەرزین قاسم
پیتچنین و نەخشەسازی ناوەڕۆك: سامی عەلی بندیان
چاپ: چاپخانەی ڕۆشنبیری

بۆخوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن ....

هەڵەی ستراتیژییە سیاسییەکان کوشندەیە … جیهاد موحەمەد

هەڵەی ستراتیژیی، هەڵەیەکی کوشندەیە، دەبێت بە نەخۆشییەکی درێژخایەن، هەتا ژیانی سیاسیی ئەو حیزبە، یان ئەو بزووتنەوەیە، یان هەڵگرانی ئەو فەلسەفە و دیدگایە بمێنێت لە کۆڵیان نابێتەوە، وەک دەڵێن هەتا مردن لەگەڵ نەخۆشەکەدایە و نەخۆش ناتوانێت خۆی لێ ڕزگار بکات. هەڵەی تاکتیکیی، کە زۆر جار دەشێت ئەم هەڵەیەش کوشندە بێت، شکستهێنەر بێت، وەلێ ئاسانترە لە هەڵەی ستراتیژیی و دەتوانرێت لە قۆناغێکدا حیزبی هەڵەکار خۆی لێ دەربارز بکات.

هەڵەی ستراتیژیی لە دەستدانی دەرفەت و بواری جێبەجێکردنی دیدگا و جیهانبینییە بەلسەفییەکانە، بۆ هەرچ حیزب و بزووتنەوەیەکی هەڵەکار. جگە لە لەدەستدانی دەرفەت و بوار و دەریچەکانی ڕزگاری و ئازادی و سەرفرازی چین، یان نەتەوەی چەوساوە، کە حیزب و بزووتنەوە هەڵەکارەکان هەڵگری ئەو دروشمانە بوون،لە پێناویاندا هاتوونەتە ئاراوە. جار هەبووە حیزبی هەڵەکار خاوەنی خەباتێکی دووورودرێژ بوون و بە مەلاین خەڵکی ستەمدیدەی چینە چەوساوەکان، یان نەتەوە چەوساوەکانیان کردووە بە سوتەمەنی خۆیان، بەڵام بە هەڵە ستراتیژییە سیاسییەکانیان، چ لە تیۆرییدا، یان لە پراکتیکیدا، هەرچییان کردووە و هەرچییان هێنیوەتەوە و چنیویانە بە جارێک هەڵوەشێنراوەتەوە و، هەموو خەڵکە ستەمدیدەکەش بوون بە ئاردی ناو دڕک و پەرت و پەرتەوازە بوون لە یەکتری. ئیتر ئەم دەردە کوشندەیە دەیان ساڵی خایاندوە و بە متمانەیی و بە باوەڕیەکی زۆر گەورە لە ناو خەڵکدا تەشەنەی کردووە، هەم بە ڕابەر و پێشەوا و حیزبە سیاسییەکان، هەم بە ئیرادەی خۆیان. ئەم بە متمانەیی و بە باوەڕیە تەنها خودی حیزبەکانی نەگرتووتەوە، بەڵکو درێژەی کێشاوە بۆ بە متمانەبوون بە فەلسەفە و جیهانبینییەکەیان، بە ئایدۆلۆژییەکەیان، بەو بنەما تیۆریانەی کە لەسەری کاریان کردوە.

بە نموونە حیزبە ناسیۆنالستیەکانی کوردستان، جگە لەوەی خۆیان کرد بە ئامانج و مەسەلە نەتەوەییەکەیان کرد بە ئامڕاز بۆ خۆ دەوڵەمەندکردن و درێژەدان بە حوکمڕانییەکی هەتا بڵێی خراپ و نادادپەروەر و نایەکسان، کە ئەمە هەڵەیەکی ستراتیژیی گەورە بوو کردیان. جگە لەم هەڵە ستراتیژیە ئیداریی و سیاسییە، هەڵەیەکی ستراتیژیی سیاسیی گەورەتریان کرد، بە دانانی سەرۆکی حیزبەکانیان بە فریادڕەس و کاریزمایەک بە وێنەی “خواوەند” بە پەرستن. کاتێکیش

کە سەرۆک و ڕابەرە فریادڕەسە خواوەندیەکەیان تووشی شکستی سیاسیی دەبێت، وەک مەلا مستەفای بارزان، یان تووشی مردن و نەخۆشی کوشندە دەبێت وەک جەلال تاڵەبانی و نەوشیروان مستەفا، ئیتر حیزبەکانیان تووشی شکستی گەورەی سیاسیی و ئیداری دەبن و خۆیان بە ڕاست ناکرێتەوە، ئاخر کە "خوا" مرد، لە نێوان خەلیفەکاندا بە مەراتگریی و جێگرەوە جەنگ بەرپا دەبێت. ئەم حیزبە ناسیۆنالیستانە، وەک پارتی و یەکێتی و لەم دوایانەشدا بزووتنەوەی گۆڕان جگە لە قسەکردن بە چاکسازی و هەوڵدانێکی بێ سوود بۆ گۆڕانەوە بۆ حیزبێکی مەدەنی سیاسیی، بە هیچ جۆرێک ئەم قسەکردنانەیان بۆ ناکرێت بە پراکتیک و ناتوانن ڕزگاریان بێت لەو تەنگەژە سیاسی و فەسادیەی تووشی بوون. ئەوەتا نەک هەر ناتوانن دوای ئەو ئامانجە بکەون کە لە پێناویدا دروست بوون، بەڵکو خودی حیزبەکانیشیان تووشی گەندەڵی و دەستەگەریی و ناکۆکیی گەورە بوون لە نێوان خۆیاندا. هەرچ دەستە و گروپێکیان، هەرچ سەرکردە و کەسی دیاریان ناچار بە خۆ پاکردنەوە، کە ناتوانن خۆیان پاکبکەنەوە، دەستە و گروپەکانی تر و کەسەکانی تر تۆمەتبار دەکەن و دەستی چەوری خۆیان بەیەکتری دەسێن.

حیزبە ناسیۆنالستییەکانی کوردستان، دوو دەیە و نیو زیاترە بەردەوام هەڵەی ستراتیژیی دەکەن، بەردەوام وازیان لەو ئامانجە هێناوە کە لە پێناویدا دروستبوون، خودی خۆیان و حیزبەکانیان بوون بە ئامانج، خەریکی خۆدەوڵەمەندکردنن. خۆ دەوڵەمەندکردن و گوێنەدان بە هیچ ڕەخنەیەکی خەڵک، وای لێکردن تووشی دەیان فەسادی ئیداری و سیاسیی و حیزیی بوون، خەڵکیان تووشی دەردیسەری کردووە، بە هەمان شێوەی خۆیان خەڵکیان تووشی فەساد کردووە، بە تایبەتی چینی بازرگانەکان و دەوڵەمەندەکان و کاسپکارانیان تووشی فەسادی کردووە. ئێستا وا خەریکە لەسەر دەوڵەمەند بوون و پێگە فەسادیە گەورەکەیان دەبێت بە شەڕ و ئاژاوەیان، هەرچ ڕۆژە و لە کەناڵێکەوە کەسێکی سەرکردە بە ئاشکرا دەردەکەوێت و دەیەوێت خۆی بکات بە فریادڕەسی حیزبەکەیان و خەڵکی کوردستان.

ئەم حیزبانە بە تایبەتی یەکێتی و پارتی ناتوانن هیچ جۆرە چاکسازییەک بکەن، ناتوانن ببن بە حیزبی مەدەنی و سەردەمیانە لەگەڵ دنیای سەردەمدا بڕۆنە پێشەوە. هەرچی دەیڵێن و دەیکەن هەمووی وەک بڵقی سەر ئاو دوای ماوەیەک فش دەبێتەوە.

یەک ڕاستی هەیە کە ئەتوانم بڵێم هەموو کەس لە کوردستاندا ئەگەر خۆی گێل نەکات دەیزانێت! ڕزگاربوون لە فەسادی ئیداری و حیزبیی و ماڵیی، ئەم حیزبانە بچووک دەکاتەوە و ئەم قەوارە گەورە زەبەلاحەیان نامێنێت، ئەمەشیان پێ قبووڵ ناکرێت، بۆیە ناتوانن

خۆیان و حیزبە فاسیدەکانیان ڕاستبکەنەوە. ئەمان ناتوانن ئەم هەنگاوانە هەڵبنێن:

١- لە پێش هەموو فاسیدەکانی کوردستاندا، خۆیان بچنە بەردەم دادگایەکی عادیلانە و لەپرسینەوەیان لەگەڵدا بکرێت و پرسیاریان لێ بکرێت"ئەم دەوڵەمەندی و بزنسکاریی و بازرگانیەتیەت لە کوێوە هێنا؟"

٢- دەست هەڵبگرن لە دەیان و سەدان پرۆژەی بازرگانەتی.

٣- واز لە دەیان کەناڵەی تەلەفزوێنی و ڕۆژنامەی ڕاستەوخۆ و سێبەر بهێنن.

٤- واز لە دەیان هەزار موچەخۆری بندیوار بهێنن، کە بوون بە لەشکرێکی گەورە لە هەڵبژاردنەکاندا بەکاریان دەهێنن بۆ دەنگدان بەم حیزبانە.

٥- دەستبەرداری فەوفەڕی سیاسیی و ئەژنۆ شکاندنی یەکتری بن.

٦- واز لە تێکەڵکردنی دەستی چەپەڵیان بهێنن لەگەڵ وڵاتانی دەوروبەر و عێراقدا.

٧- درۆ نەکەن و ڕاستگۆیانە داوای لێبوردن بکەن لە خەڵکی کوردستان، هەرچیان هەیە لە پارەوپول و سەروەت و سامانی دزراو و قایمکراو لە ناو بانکەکانی ئەوروپا و دەوڵەتانی دەوروبەردا بگەڕێنەوە بۆ خەڵکی کوردستان.
٨- یاسا سەروەر بکەن و خۆشیان وەک هاوڵاتی ئاسایی یاسا بەسەریاندا جێبەجێ بکرێت.
٩- لە هەڵبژاردنەکاندا ساختە نەکەن.
١٠- یاسای هەڵبژاردنەکان بگۆڕن بۆ یاسایەکی دیموکراتیانە.
١١- باج و خەراج بە شێوەیەکی دادپەروەرانە بخەنە سەر هەموو بازرگان و دەوڵەمەندەکان.
١٢- ژێرخانی ئابووری ببوژێنەو.
١٤/ دیموکراتی بن لەگەڵ هەموو هاوڵاتیاندا وەک یەک ١٤- فەزڵی حیزبییەکانی خۆیان، یان سەرکردەکانی خۆیان نەدەن بەسەر خەڵکی تردا.
١٥- پاکسازی بکەن لە زیاتر ٤٠٠٠چوار هەزار ڕێکخراوی بێناو مەدەنیدا، کە لە سەدا ٩٧ی ئەم ژماریە فاسیدە و هی خۆیانە. ١٦- کێشەکانیان لە گەڵ پەکەکە و حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتدا بە شێوەیەکی

عەقڵانی و سیاسیانە چارەسەر بکەن.١٧- پەروەردەیەکی دیموکراتی و نوێ دامەزرێنن کە بنەمای ئیدارە و حوکمڕانی و دیموکراتی پێشکەوتووە. ١٨- واز لە تووندووتیژی بهێنن١٩- دیموکراتیانە لەگەڵ خۆپیشاندەراندا مامەڵە بکەن٢٠- لە خودی خۆیانەوە وەک سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکومەت و سەرۆکی حیزبەکانیانەوە دەستپێبکەن بە چاکسازی و پاکسازی و لێپرسینەوە. ئەمەی ئەمان کردویانە لەماوەی حکومڕانیاندا، هەڵەی ستراتیژیی گەورەیە، خۆیان بە ڕاستناکرێتەوە، ناتوانن بە هەتا هەتایە خۆیان لەو نەخۆشییە کوشندەیە ڕزگار بکەن.

– لە پێش هەموو فاسیدەکانی کوردستاندا، خۆیان بچنە بەردەم دادگایەکی عادیلانە و لێپرسینەوەیان لەگەڵدا بکرێت و پرسیاریان لێ بکرێت"ئەم دەوڵەمەندی و بزنسکاریی و بازرگانییەتییەت لە کوێوە هێنا؟" ٢- دەست هەڵبگرن لە دەیان و سەدان پرۆژەی بازرگانەتی. ٣- واز لە دەیان کەناڵی تەلەفزیۆنی و ڕۆژنامەی ڕاستەوخۆ و سێبەر بهێنن. ٤- واز لە دەیان هەزار موچەخۆری بندیوار بهێنن، کە بوون بە لەشکرێکی گەورە لە هەڵبژاردنەکاندا بەکاریان دەهێنن بە دەنگدان بەم حیزبانە. ٥- دەستبەرداری فەوفەرەی سیاسیی و ئەژنۆ شکاندنی یەکتری بن. ٦- واز لە تێکەڵکردنی دەستی چەپەڵیان بهێنن لەگەڵ وڵاتانی دەوروبەر و عێراقدا. ٧- درۆ نەکەن و ڕاستگۆیانە داوای لێبوردن بکەن لە خەڵکی کوردستان، هەرچیان هەیە لە پارەوپول و سەروەت و سامانی دزراو و قایمکراو لە ناو بانکەکانی ئەوروپا و دەوڵەتانی دەوروبەردا بگەڕێننەوە بۆ خەڵکی کوردستان. ٨- یاسا سەروەر بکەن و خۆشیان وەک هاوڵاتی ئاسایی یاسا بەسەریاندا جێبەجێ بکرێت. ٩- لە هەڵبژاردنەکاندا ساختە نەکەن. ١٠- یاسای هەڵبژاردنەکان بگۆڕن بە یاسایەکی دیموکراتیانە. ١١- باج و خەراج بە شێوەیەکی دادپەروەرانە بخەنە سەر هەموو بازرگان و دەوڵەمەندەکان. ١٢- ژێرخانی ئابووری ببوژێنەوە/١٣- دیموکراتی بن لەگەڵ هەموو هاوڵاتیاندا وەک یەک ١٤- فەزڵی حیزبییەکانی خۆیان، یان سەرکردەکانی خۆیان نەدەن بەسەر خەڵکی تردا ١٥- پاکسازی بکەن لە زیاتر ٤٠٠٠چوار هەزار ڕێکخراوی بەناو مەدەنیدا، کە لە سەدا ٩٧ی ئەم ژمارەیە فاسیدە و هی خۆیانە. ١٦- کێشەکانیان لەگەڵ پەکەکە و حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتدا بە شێوەیەکی عەقڵانی و سیاسیانە چارەسەر بکەن.١٧- پەروەردەیەکی دیموکراتی و نوێ دامەزرێنن کە بنەمای ئیدارە و حوکمڕانی و دیموکراتی پێشکەوتووە. ١٨- واز لە تووندووتیژی بهێنن١٩- دیموکراتیانە لەگەڵ خۆپیشاندەراندا مامەڵە بکەن٢٠- لە خودی خۆیانەوە وەک سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکومەت و سەرۆکی حیزبەکانیانەوە دەستپێبکەن بە چاکسازی و پاکسازی و

لەپرسینەوە. ئەمەی ئەمان کردویانە لەماوەی حکومڕانیاندا، هەڵەی ستراتیژیی گەورەیە، خۆیان بۆ ڕاستناکرێتەوە، ناتوانن بۆ هەتا هەتایە خۆیان لەو نەخۆشییە کوشندەیە ڕزگار بکەن.

جیهاد موحەمەد

قەوزەیەکی دیکەی فاشیزم...نوێترین کتێبی نووسەر ئیسماعیل حەمەئەمین

نوێترین کتێبی نووسەر ئیسماعیل حەمەئەمین لە لایەن بڵاوکراوەکانی نووسیار چاپ و بڵاوکرایەوە.
فاشیزم چییە و چۆن بیردەکاتەوە؟ ئەقڵی نکوڵیکردنی فاشیزم لە جینۆساید چۆن کاردەکات؟ بۆچی فاشیزم خۆی کۆپی دەکاتەوە؟ شەڕ لەدژی فاشیزم لەکوێوە دەستپێدەکات؟ هەقیقەتە ئەقڵانیەکان چین و هەقیقەتە ڕیالیستیەکان چین؟ بە چ شێوەیەك پێچکە بچوکەکانی فاشیزم چۆن دوای ڕووخانی دیکتاتۆریەت جارێکیتر فۆرمێکی دیکە لە فاشیزمی نوێ بەرهەمدەهێنن؟ ئەمە و چەندەها گفتوگۆ بەزمانێکی شیکاریانەی ڕوون و بێ گرێ و قسەکردن لەسەر چەندەها نمونەی تر لەدادگایی سەدامەوە تاوەکو دادگایی نازییەکی وەك ئادۆلف ئایشمان و پشت بەستوو بە فەیلەسوفی گرنگ (هانا ئارێنت).

پەرەگرافێک لە کتێبەکە:

ئادۆلف ئایشمان لە دادگاییکردنەکەیدا زیرەکانە دەیەوێت لەو تاوانبارییە خۆی پاکبکاتەوە، بەوەی بەشدار بووە لە کوشتنی بە کۆمەڵی جوولەکەکان لە سەربازگەکانی هۆلۆکۆست. ئایشمان نکۆڵی لە بەشداری ڕاستەوخۆی ئەم تاوانە دەکات و دەڵێت؛ من تەنها لە بەشێکدا تاوانبارم نەک هەمووی، تاوانبارم تەنها لە بەشی ئەوەی من بەپێی ڕێنماییەکانی حکومەت کاری ترانسپۆرت و ئۆرگانیزەی ترانسپۆرتی جوولەکەکانم کردووە و لەوەدا هەڵەم هەبووە. ئاوەها ئادۆلف ئایشمان خۆی وەک پیاوێکی دەسەزی دەوڵەتی نمایش دەکات و

چەمکی (ئەرک / الواجب/ Pflicht) و مۆڕاڵ و ئەخلاقی ئەم ئەرک بەج□هینانە دەخاتە ئەستۆی خۆی و تەنانەت لە بەشێکی دادگاییکردنەکەدا پەنادەباتە بەر ئەم چەمکە و باسی فەیلەسوفێکی وەک کانت دەکات و بە مۆڕاڵیستێکی ئەرک بەجێهێنەری گەورەی خۆی لەقەڵەمدەدا. خانمە فەیلەسوفێکی وەک هانا ئارێنت ئەم بەرگریکردنە بە (بێشەرمانە) پێناسە دەکات.

ئایشمان تەنانەت خۆی بە تاوانبار دەزانێت بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ و لە بەشێکیدا، بە قسەی خۆی نەک هەمووی! بەوەی تاوانبارە لە ترانسپۆرتکردندا بەڵام لە کوشتندا ئەو تاوانبار نییە! ئەمەش ئەو ئەقڵیەتە ترسناکەمان نیشان□دا کە ڕژیمە تۆتالیتاریست و فاشیستەکان لە مرۆڤەکاندا دروستی دەکەن، بەوەی ئەوان بەشدارنین بەڵکو پێیانکردوون و ئەمان فەرمانبەرن وەک چۆن دەتوانن لە حکومەتی داهاتووشدا هەمان ڕۆڵی جێبەجێکردن ببینین، لێرەشدا مەترسی ئەم بکەرە بەشدارە پشتمێزە دەردەکەوێت، بەوەی زۆر ڕووکەشیانە و کاڵفامانه بیردەکاتەوە. ئەم خودەی که بیرناکاتەوە و ڕووکەشە کاراکتەرەکی گەورەی کەسایەتی خودی ئەو مرۆڤەیە کە لە هەناوی مۆدێرنەدا دێتە دەرێ و پێی دەڵێن؛ مرۆڤی مۆدێرن.

پرۆفایلی کتێب

بڵاوکراوەکانی نووسیار

نوسەر: ئیسماعیل حەمەئەمین

با بەت: فەلسەفە

چاپی یەکەم 2019

ژمارەی لاپەڕە: 182

نرخ: 4000 دینار، قەبارە: 13،5*21

ISBN:978-87-93854-02-4

دووڕووی لە دیاردەوە بۆ حاڵەت!

کرمانج فەتاح …

لە دونیا ئێستادا قورسە مرۆڤ بتوانێت، بەجۆرێک لەنێو ئەو تەنگەژە قوڵە دووڕوویدا(Murphy personality) مرۆڤەکان بناسێتەوە، بەجۆرێک تا بەرکەوتنی دەمارەکانمان هاتووە . پێمان وایە ئەو

دووڕوویە ئەتوانین مرۆڤەکان بەجۆرێک لە دەوروبەرمان ک□ بکەینەوە، هەم نزیک بن ڵێمانەوە هەم بتوانین سود لە توانا و یان بۆ بەرژەوەندیەکانی خۆمان بەکاریان بێنین ئەوەش جۆرێک لە نەخۆشیە چونکە لە راستیدا بێ ئەوەی کەسێکی دووڕووبیت ڕەنگە بتوانیت ببیت بەو کەسەی کە خود خۆی دەیەوێت، ئەمەش لە ئەنجام بڕوا بوونە بە توانا و تێڕامانەکانی لەهەم بەر پرسەکاندا ! بۆ ئەوەی ببیت به تاکێکی خۆشەویست و ئارەزوومەند لەناو کۆمەڵگادا ، کە ئەمە ساخلەمەتی یەکی گشتی و تایبەتمەندە بە بەهرەدارەکان و بەتواناکانە ئەوان دەتوانن جێ بەجێی بکەن، بەڵام هەوڵدان (ببیت یە خۆشەویستی خەڵك)کارێکی ئەستەم نییە، نە پێویستە مرۆڤێکی دووڕووبیت نە پێویستەکات مرۆڤ لە پێناو خۆتدا ئاراستە بکەیت.

دووڕووەکان:- بەدەست خۆیانە ، کەسەکان خودی خۆیان ئەزانن کە دووڕوون لە گوفتار و کردارەکانیان دووڕوون دووفاقن بۆ مەبەستێک دووڕووی ئەکەن.
دووڕووی کارێکی چاکە یاخود خراپ ؟ بەدڵنیایەوە خراپە بە حاڵەتێکی دەروونیدا دائەندرێت.

بەڵام ئەوەی لێرەدا گرنگە هۆکاری دروست بوونی مرۆڤی دووڕووی چیە؟

*هۆکارەی یەکەم:- نەبوونی ژینگەیێکی تەندروست تا بەوەی مرۆڤ نەکەوێتە ژێر کاریگەری نەرێنی لە هەم بەر ژینگەی خێزان و کۆمەڵایەتی بوون، ئەمەش ڕەنگە چەند فاکتەرێک ببێتە هۆکاری خوڵقاندنی ئەم دووڕوویە. وەک ژینگەی خێزان لە هەم بەر نەبوونی گرنگی پێنەدان یاخود پێنەدانی بڕوا بە تاک ئەمەش ڕەنگە ببێتە هۆکاری ئەوەی لای تاک گومان لە توانا و ڕا و بۆچونەکانیدا دروست ببێت، ڕەنگە ئەوەش هۆکار بێت بۆ ئەوەی مرۆڤێکی دووڕوی بێ متمان دروست بکات.

*هۆکاری دووەم:-لایەنی پەروەردەی قوتابخانە،کە ڕەنگە هۆکارێکی سەرەکی بێت بۆ ئەوەی تاک تێیدا دووڕوو دووفاق بێتە بەرھەم؛ هەم لەوکاتەی م□ر□ڤ ل□ ژینگ□ی م□□□و□ دێتە ژینگەی بەک□م□□□ایەتی بوونی،سەرتا دەچێتە قوتابخانەیە، کە زۆر جار قوتابی بۆ شاردنەوەی کەم و کوریەکانی هەوڵ ئەدا بیانوو بۆ شکستەکانی بێنێتەوە؛ زۆر جار لە کەوتنی قوتابی لە وانەکانی هەوڵ و بۆ دۆزینەوەی بیانوێک ئەدات تا لە ماڵەوە شکستەکانی پەردەپۆش بکات.کە هۆکارەکەشی بۆ سەرتای تاک دەگەرێتەوە کەخێزانە، چونکە ڕەنگە هیچ کات گرنگی بە بیرو ڕاو جیاوزایەکانی نەدرا بێت، ئەمەش دەکرێت کاری جدی بۆ بکرێت

لە ڕووی پەروەردەیەوە. کە تاک بە ناوخنی خۆیدا ئاشتبکرێتەوە.
★هۆکاری سێیەم:- میدیا و لایەنی رامیاری؛ نکۆڵی لەوەناکرێت ئەم دووفاکتەرە کاریگەری گەورە بەسەر تاک جێ دەهێلن بەوەی چۆن تاک ئاراستەبکەن. بەهۆی گۆشەکردنی میدیا و تەکنەلۆجیاوە، کاریگەری هەژموونی میدیا بەسەر هزرو سۆزو ڕەفتارو بڕیاری تاکەکانەوە ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر بەدەر دەکەوێت.
میدیا خۆی و چالاکییەکی کۆمەڵایەتی وەڕەفتاری تاکەکان ڕێك دەخات و ئاراستەیان دەکات .چونکە میدیا خۆی خزاندۆتە نێو کایەکانی مرۆڤەوە.
میدیا وئازادی دووڕوی یەك دوان، هەر یەکەیان فاکتەرە بۆ گۆشەکردنی ئەوی دیکەیان .، بەیە ئەم دووفاکتەش بەدەر نین کە چۆن کاریگەریان هەبێت لە سەرتاک لە نەحیەی سایکلۆژیەوە… لە بوون بە کەسێکی دووڕو، ئەبێ میدیا زۆر کات ڕۆڵی گرنگی هەبێت لەسەر ئەوەی چۆن ئاراستەبکرێت. تا لە بەڕژەوەندی گشتی بێت.

کرمانج فەتاح

گەندەڵی ئەو چەمکەیە کە کوردایەتی ناشیرین کرد!… شوانە حەسەن ئەبوبەکر

لەئەمەدا ئەگەرتێڕامێنین دەبیین ئەو گەندەڵییە ئیداری و سیاسی، دادوەری، ئابووری و کۆمەڵایەتییە کە هۆکارەکەی نەبوونی سیستم و رێکخستن و نەزم و دسپلین و سەروەرایەتیی یاسایە لەهەرێمی کوردستان کە لە رێگای حیزبەکانەوە دەستی ناوەتە بینی کۆمەڵگای کوردستانی باشوور، لە راستیدا ویستی کۆمەڵە لە رێبەرانی بەهێز و دەسەڵاتی سەردەمی خەباتی شاخی حیزبەکانە کە هەتا ئێستاش کۆمەڵگا و نەتەوەی کورد لە باشوور و لە پارچەکانی دیکەش بە قەرزار و منەتباری خۆیان ئەزانن و پێیانوایە ئەوان لە ئاسمانەوە دابەزێنراون بۆ ئاغایەتی و سەروەرایەتی بە سەر کۆمەڵگای کوردستانەوە و چاوەڕوانیشن خەڵک بەدەنگ و ملکەچیان بێ لەزەنی

سەوز بنەماڵەی تاڵەبانی پیاو سالارە و لەزۆنی زەرد بنەماڵەی بارزانی پیاوسالارە.

ئەمە لە راستیدا ئەوان ئەیانتوانی ببنە خۆشەویست و پاڵەوانی (ماندێلا و گاندی)ئاسا بۆ کوردستانی باشوور و پارچەکانی دیکەش. بەڵام بە پێچەوانەوە ئەوان خەڵکی کوردستانیان لە دەستی بەعس رزگار کرد، دامەزراوەکانی بەعسیان لە کوردستان هەڵپەچا، بەڵام هیچ ئالتەرناتیڤێکیان بۆ نەبوو. هەر بۆیە هەرێمی دەسەڵاتی رەبەرسالاری، بنەماڵە سالاری، خێڵ سالاری، عەشیرە سالاری جێگای دامەزراوە چەوسێنەرەکانی بەعسی لە کوردستانی باشوور گرتەوە و ئەمانەش هەر کامەیان لە کەمپەینی حیزبێکدا خۆیان رێکخست و رکابەرییەکی ناساغی حیزبیانەیان بەو پێکهاتەو تایبەتمەندیانەوە دەست پێکرد کە لە ئەنجامدا بەزراوترین جاش و سەرکردە جاشەکان، خۆیان لەو رکابەرییە نەخۆش و پێکهاتە ناساغانەدا جێگا کردەوە. بەکورتییەکەی ئەو پێکهاتە نەخۆشە، زیاتر لە چارەکە سەدەیەکە رەبەر و سەروەری پارچەیەکی کوردستانە، بەڵام دەبینین ئەستاکەش هەر ئەو کەسانە دەسەڵاتدار و بڕیاردەری سیاسی، ئیداری و ئابوورین کە چل ساڵ لەمەوبەر لە شاخ و سەنگەر بوون و هەندێکیان پەلەقاژەی مەرگ ئەکەن، بەڵام دەست لە ئەڵقەکانی دەسەڵات بەرنادەن. لەوەش خراپتر هەموو مناڵ و خزم و کەسوکاریان لە جومگەکانی حکومەت و حیزبا جێگیر کردووە، سروەت و سامانێکی زۆر و زەوەندیان بۆ خۆیان و بنەماڵەکە و داهاتوویان پاشەکەوت کردووە و گەراشیان بە دەسەڵاتداری و سەروەرایەتی و ئاغایەتیی پشتاوپشتیان بەسەر خەڵکی کوردستانەوە ناوەتەوە، کەچی خەڵکی کوردستان ئەستاش لە پێتەختی هەرێمەکەی و ناوەندی پارێزگاکانیشی خەون بە کارەبای بەردەوام، بیمەی تەندروستی، بیمەی سەرەتایی و ئینسانیی دیکەوە ئەبینن. هەتا ئەستاش زیاتر لە نەوەد لەسەدی کاڵای بازاڕەکانی کوردستان ، هەر لە پەتاتە، تەماتە، سەوزە و رزق و رۆزی و پێداویستیی رۆژانەی خەڵکەوە بیگرە لە دەرەوەی کوردستان هاوردە ئەکرێ و ئەمەش بە تەعبیرە یانە دەست لە بنی هەمانەکەوە درچووە.ئەم سیاسەتی حیزبایەتی، کوردایەتی و دەسەڵاتداری و بەڕێوەبەرییەی لە هەرێمی باشووری کوردستان هەیە، نمونەیەکی ناشیرین لە رزگار بوون و ئەزمونی دەسەڵاتداریی خۆماڵی بوو کە پیشانی پارچەکانی دیکەی کوردستان و تەواوی گەلانی تری دونیا دراوە .

ڕۆژنامەنووس : شوانە حەسەن ئەبوبەکر

ئازادی جوانترین ناسنامەی تاکەکانی کۆمەڵگایە … ئەحمەد کامەران

ئازادی وشەیەکە لەڕووی ڕێزمانەوە پێك دێت لە شەش پیت بەڵام بە کۆکردنەوەی ئەم پیتانە دەبێتە جوانترین ناسنامە بۆ تاکەکانی نێو کۆمەڵگادا, بەبێ جیاوازی ڕەگەزی و نەتەوەیی و ئاینی دەبێت هەموو تاکێك ئازادی بۆ خۆی دەستەبەر بکات بۆ ئەوەی کۆمەڵگایەکی تەندروست و پێشکەتوخواز درووست بێت, هەروەها لەپاڵ دەستەبەرکردنی ئازادی پێویستە کەلتوورێك دروست بکەین کە ڕێز لە ئازادی و بیرو بۆچوونەکانی یەکتری بگرین و هەوڵی شکانەوەی یەکتری نەدەین لە بەرامبەربە ئازادی وبیروبۆچوونە جیاوازەکانمان دا, بەداخەوە ئەمڕۆ کەلتوری شکاندنەوەی یەکتری لەنێو کۆمەلگای کوردی بۆتە بە پیشەیەك لەنێوان تاکەکانی کۆمەڵگادا کە ئەمەش دڵ شکان و لێکترازانی لێ دەکەوێتەوە.
هەروەها سنورەکانی ئازادی بۆ مرۆڤ (تاك) زۆر فراوانە, بەڵام ڕەها نیە سەرەرای ئەوەی کە پێویستە سنورەکانی ئازادی فراوان بێت , لەگەڵ ئەوەش نابێت تاکەکانی کۆمەڵگا ئەو سنورە فراوانە ببەزێنن بەو ئەندازەیەی ببنە ئەگەری دەست درێژی کردن بۆ سەر ئازادییەکانی تاکەکانی دیکەی کۆمەڵگا, بۆیە پێویستە تاکەکانی کۆمەڵگا خۆیان ببنە چاودێر لەسەر ڕەفتارەکانی خۆیان و خۆیان ملکەچی یاسا سنورەکانی کۆمەڵگا بن جا ئەو تامە لە هەر پلەو پێستێکدا بێت.
ئازادی چەمکێکی فراوانە و چەندین لایەنی هەیە لەوانە ئازادی بیڕورا و ئازادی کارکردن و ئازادی ژیان و ئازادی ئاین و…هتد.

لە بەشێکی جیهان ئازادی بۆتە خاڵی ناکۆکی نێوان تاکەکانی کۆمەڵگا ڕۆژانە لە جیهاندا لەسەر ئاینە جیاوەزەکاندا مرۆڤەکان دەبنە قوربانی وە هەروەها لەنێو کۆمەڵگای کوردی و عێراقی دا ئەم جۆرە هێرشکردنە لەلایەن بەشێکی تاکەوە دەبینین کە هێرش دەکەنە سەر ئازادی ئاینی کەسانی ترەوە ئەوجا چ بە قسەی ناشرین بێت یاخود بەهێرشکردن کە ئەمەش دەبێتە هۆی تێك چوونی ئاراستەی هێمنی و ئارامی بەیەکەوە ژیان لە کۆمەڵگادا, خوای گەورە مرۆڤەکانی

بەئازادی درووست كردوە كە چ ئاینێك بۆخۆیان هەڵدەبژێرن وە چۆنیش دەژین وە هەرخۆیش سزاو لێپێچینەوەیان لەگەڵ دەكات لە بەرامبەر هەر هەنگاوێك كە م□□ق دەینێت لەژیانی دا بۆیە
ئێمە بۆمان نیە لێپیچینەوە لەگەل یەكتری دا بكەین بەرامبەر بە هەلبژاردنی هەر جۆرە ئاینێك و ڕێبازێكی دیاری كراودا بە پێچەوانەوە دەبێت ڕێز لە ئاین و ڕێبازی یەكتری بگرین كە ئەمەش دەبێتە بەشێك لە ڕەوشتە بەرزەكانی مڕۆڤی ئازادی خواز.
.
كاتێك تۆ بە ئازادی دەژیت و بە ئازادانە بیر بكەیتەوە هەرگیز هیچ جۆرە ستەمێك قبول ناكەیت و دەبیتە مڕۆڤێكی میهرەبان و بەخشندە.

نووسین(ئەحمەد كامەران)
قوتابی كۆلێژی ئاداب

مێژوویەک لە ژیان، مردن! … شوان شەفیق

سەوڵەكان شكان
بەلەمەكان غەرقبوون
منــــــــیش ژیام!

ماسی□كان سەرئاو كەوتن
بۆقەكان خنكان
منــــــــیش ژیام!

دەستەكان شكان
پێنووسەكان فرۆشران
منــــــــیش ژیام!

كەلەپچەكران ئازادەكان
پڕ دیل بوون زیندانەكان
منــــــــیش ژیام!

عاشقەکان تاوانیانکرد
ژوانگەکان چۆڵکران
منـــــــیش ژیام!

گۆرانییەکان سەربڕان
ئاوازەکان قەتیسبوون
منـــــــیش ژیام!

زەوییەکان فرۆشران
سەنگەرەکان چۆڵکران
منـــــــیش ژیام!

شاخەکان خاپوورکران
دەشتاییەکان سووتێنران
منیش ژیام!

منداڵەکان بێناز بوون
دایکەکان زریکاندیان
منـــــــیش ژیام!

چاوەکان پڕ فرمێسک بوون
دەستەسڕەکان تەڕ بوون
منـــــــیش ژیام!

ژنەکان کوژران
تاوانەکان داپۆشران
منـــــــیش ژیام!

سەرچەپیان گرت قەلەڕەشەکان
لە سەدارەدران پاسارییەکان
منـــــــیش ژیام!

بە تاسەوە چاوەڕێ بوون
چاوەکان کز و مات بوون
منـــــــیش ژیام!

بەڵێنەکان دڕێندران
دڵەکان شکێنران
منیش ژیام!

دەمەکان وشک بوون
زمانەکان لاڵ بوون
منـــــــــیش ژیام!

جگەرەکان فڕێدران
تەپڵەکەکان شکێنران
منـــــــــیش ژیام!

پیاڵەکان پڕ کرانەوە
پێکەکان خورانەوە
منـــــــــیش ژیام!

گورگەکان تێر بوون
مەڕەکان وریا بوون
منـــــــــیش ژیام!

تابلۆکان شێوێنران
مۆزەخانەکان تاڵا نکران
منـــــــــیش ژیام!

شوان شەفیق

سەعات نۆ … نەوزاد بەندی

یوم الحساب نۆ پیت
ئەلئەنفال نۆ پیت
کوردوستان نۆ پیت

سەعاتێکی مەچەک
بە مۆڵەتێکی کاتیی
ها تۆتەوە ..
پێمان بڵێ :
لاویم بە دیار
ڕزینی مەچەکێکەوە
بەسەر چوو..

سەعاتێکی
سیتیزن
ئۆرێنت
یان ڕیکۆ ..
داخڵی هروب بووە ،
هەتا بێت و پێمان بڵێ :
باش نیم ..
لێیشم مەپرسن بۆ ..

ئێمە ئیتر
هیچ شک نا بەین
چونکە سەعاتەکانی ئەمڕۆ
داهاتوویان
هەرگیز باشتر نا بێ لە تۆ .

هاتووم بە گوێتدا بچرپێنم … یوسف ابراهیم

هاتووم بتبینم
پ□یقی جوان
لە نیگایەکت بچنم
و بیرفێنم بۆ دێرەکانم
وەک هەنگاوەکانت
ڕیز کەم و
لە پاڵتەوە
بەوریایی بەگوێتدا بچرپێنم
و بتهۆنمەوە
هاتووم نیگارکێشێکم پێ بناسێنی
بەدیارتەوە دانیشێ
لە خۆرهەڵات تا خۆرئاوا
بتوانێ تابلۆێەک بنەخشێنێ
دەرحەق بە جوانی تۆ بێ

هاتووم شاعیرێکم بۆ بدوێنی
بە وشەکانی بتوانێ
بە دیوانێکیش بێ
وێنای جوانی تۆ
بە گوێی گوێگرا بچرپێنێ
رێبوارێکم بۆ بدۆزیەوە
بەدەوری زەوی
وڵات وڵات سورا بێتەوە
تۆی پیشان بدەم
سەرسام ڕا دەمێنێ
هەروەک تازە ئەوەی بینیبێ
کە بەدوای دەسورایەوە
هاتووم پێت بڵێم
بەزمانێکی بازاڕی بنووسم
وشەکانم لەنگیش بێت
باسی تۆ بکەم
جوانترین شیعر د□ بێت

یوسف ابراهیم

چەپکێك هۆنـراوه بۆ منـداڵان … تاجی سەرکەوتن

تاجی سەرکەوتن

عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

تەماشا چـــــەند بەختەوەرم
چونکە تاجی سەرکـــــەوتنم
بـــــەجوانی کردۆتە ســەرم
...
وا مامۆستا و بابـــه و دایـــه
کـه بـــــەمشێوەیە دەمبینن
خۆشییان زۆر لـه دڵـدایـــه

……
لەدوورەوە بانگم دەکـــــەن
باوەشم بۆ دەکـــــــەنەوە
ماچ و خەندەم بۆ هەڵدەدەن
.…
ئای چەند دڵم شادومانە
باخچــەی منداڵان جێدێڵم
دەڕۆم بەرە و قوتابخـانە
18/5/2019 ..…

دیارییەکەی دایکم
عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی
ئای چەند خۆشبوو لەسەرخۆ
دایکم کــەوتە گفتــوگــــۆ
وتی ڕۆڵەی شـــــــیرینم
دیـــاریم هێناوە بۆ تـــــۆ
…
منیش زۆر بە پــــــەرۆشی
سەرم خستە ســـــەر کۆشی
دەستی هێنا بەســـــەرما
دنیایەك خـــۆشیم نۆشی
…
پاشان دایە دەست و برد
هات منی ماچ باران کــرد
ماچ خەڵات و هـــاندەرە
بۆ ئێمەی زیکــەڵە و ورد
…
هێندەم زانی دایە خان
وتی فەرموو ڕۆڵە گیان
ئەوە چــەندین کتێب و
گۆڤاری نوێی منداڵان
…

وتم دیـــــاری تۆ و بابە
بــــــەبـــاشی دۆنیابە
چونکە دڵســــۆزی ئێمەن
زۆر بـــــە نرخ و نایابە

…
وا منیش بڕیـــار دەدەم
کتێبخانەی ژوورەکـــەم
بەو هاوڕێ بەنرخـــانە
زیاتر فراوان بکـــــەم
…
27/12/2016

خەون و خۆزگە

عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

منداڵێکی بچـــــــکۆلانـــەم
بە هـــــاوشێوەی پەپولە و هەنگ
پڕ پڕم لـــە بەهـــــرە و هیوا و
دنیایەك خەون و خۆزگەی شـەنگ
…
ســــــەیری چەند بە گورجوگۆڵی
بەرەو ئاســـۆ هەنگـــاو دەنێم
لە هـــــەوڵدان ماندوو نابـــم
بە خـــــەندەوە ســـرود دەڵێم
…
زۆر حەز دەکـــــەم ببمە پێشەنگ
لـــە کـــاروانی پێشکـــــەوتنا
بەهێز و بـــــڕوای بـــــەتینم
تا دیـار بم لە ســـــەرکەوتنا
…
7/6/2018

منداڵ و ئاینده
عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی
هـــەر منداڵان ئایندەی
گـــەشی کۆمەڵن هەمـــوو
پڕن لە بەهـرە و هیوا و
خەون و خۆزگە و ئارەزوو
…
بەوانەوە شــــانۆی ژین
ڕەنگا و ڕەنگ و شـیرینە

پڕه لە قاقا و خــەندە و
هەرخــــۆشی و پێکەنینە
…
بڕۆن بۆ هەر جێگایەك
شـــــادی لەوێ میوانە
سیمای دڵگیری منداڵ
هەتاکو بڵێی جــــوانە
…
دەڵێی خەرمانی گوڵن
هێندە بێگەرد و پــاکن
بنیاتنەری کۆمەڵگەن،
ئایندەی گەل و خــاکن
6/2018/ 20